

Etuliitteen takaa

Olen kirjailija. Minua saa kutsua, ja itse kutsun itseäni mielelläni, myös naiskirjailijaksi. Tiedän kuitenkin kollegoita, jotka toivovat, että heistä puhuttaisiin ja kirjoitettaisiin pelkästään kirjailijoina, ilman nais-etuliitettä. En ole kuullut tarkkaa selitystä tälle toiveelle. ”En halua leimautua naiskirjailijaksi”, joku sanoi. Leimautua? Millaisesta leimasta mahtaa olla kysymys?

Liki 30 vuotta sitten tutustuin Arja Rosenholmiin, venäläisen kirjallisuuden tutkijaan, naistutkijaan, jonka työntäyteistä elämää olen sittemmin saanut seurata aika läheltä. Se on ollut minulle opettavaista, kiinnostavaa ja rohkeaa. Olen saanut tietoa kirjailijoista, jotka kirjoittivat salaa, kun olivat valinneet ”naiselle sopimattoman” ammatin. Olemme keskustelleet Arjan kanssa sosialistisen realismin naiskuvasta ja nyky-Venäjän pornografiatolvasta... Arja on kertonut minulle innoissaan ”mehiläiskuningattaren valtakunnasta” – liittyikö se jotenkin Katarina Suureen? – ja minä olen kertonut hänelle äitini lehmätarinoita – silloin kun Arja mietti kirjallisuuden lemmiä ja heidän emäntiään. Olen saanut istua kuuntelijana kansainvälisissä seminaareissa, ja auttaa konferenssivierasta, kirjailija Svetlana Aleksijevitšia, migreenin voittamisessa. Osallistuimme Arjan kanssa ikimuistoiseen suomalaisten ja venäläisten naiskirjailijoiden tapaamiseen Puškinin kotikylässä. Siellä tuli

puhuttua paljon muustakin kuin Puškinista. Raija Siekkinen kirjoitti ja julkaisi matkasta novellin, minäkin tein oman matkakertomukseni.

Arja on erityisen perehtynyt 1800-luvun venäläisten naiskirjailijoiden historiaan. Näiden kirjailijoiden teksteistä hän on toimittanut myös antologian *Mimotska ottaa myrkkyyä* (1990); sen työryhmässä olin mukana oikolukijana. 1800-luvulla kirjoittaneilla naisilla oli paljon lukijoita, mutta heitä ei hyväksytty suurten kirjailijoiden, suurmiesten, kaanoniin. Heidät unohdettiin. Novelleissaan ja romaaneissaan he kuvasivat naisten arkea, vaikeuksia toteuttaa itseään muuten kuin äiteinä, ja naisten haaveita miesten hallitseman maailman oikeuksista ja vapauksista. Novellissa ”Tyttökoululainen” Lelenka valitsee vapauden – ja yksinäisyyden. Niminovellin *Mimotska*, seurapiiriperhonen, ottaa myrkkyyä, kun ei osaa muuten ulos häkistään. Kirjailijoiden aiheita naisten kokemusmaailmasta ei pidetty heidän aikanaan tarpeeksi ”suurina”.

Arja Rosenholm ja hänen kollegansa monista maista ovat jo yli 20 vuotta etsineet, löytäneet ja julkaisseet tietoa unohdetuista naiskirjailijoista. Kun ajattelen sitkeitä venäläisiä siskojani, ja naistutkijoiden työtä, olen oikein ylpeä siitä että olen naiskirjailija, että saan kuulua tähän naisten ketjuun.

Joskus 1970-luvun lopulla haastattelin neu-

vostoliittolaista kirjailijaa, mieskirjailijaa, joka katsoi minuun veikeän setämäisesti ja sanoi: ”Meillä on ollut joitain hienoja naisrunoilijoita, mutta laajan romaanin tekeminen, tuo sananmukaisesti raskas proosa, se ei todellakaan sovi hennoille kirjailijattarille!” Minä raukkamaisesti mykistyin, ja silloisena sosialismin puolustajana jätin sedän lausunnon pois haastattelustani. Arja Rosenholm on kuitenkin toimittanut antologioita myös naisilta, jotka perestroikan murroksessa ovat kirjoittaneet proosaa, jopa ”raskasta proosaa”: *Mikä ihana päivä* (1992) ja *Puhu, Maria* (1997).

Nais-etuliitettä kammoksuva kollega saattaisi sanoa minulle tästä: ”No, hyvä, venäläisillä naisilla on ollut rankkaa. Naisten historian yhteydessä täytyy tietysti käyttää etuliitettä. Mutta minä en sitä tarvitse, enkä halua!” Miksi nykypäivän naiskirjailija hermostuu, jos hänen naiseudestaan mainitaan? Siinä yhteydessä hän saattaa myös ilmoittaa olevansa mieskollegoiden mielestä ”hyvä jätkä”. Pelkääkö hän nais-etuliitteen takia

leimautuvansa ”pienten” ja ”kevyiden” aiheiden kirjailijaksi? Häpeääkö hän naiseuttaan? Ei välttämättä – toivottavasti ei! Ehkä hän historiamme vuoksi tuntee olonsa yhä huteraksi – vaikka ei tahtoisi sitä myöntää – ja vaatii siksi oikeutta olla ”pelkästään kirjailija”, niin kuin miehet ovat aina olleet. Jos näin on: ymmärrän ja hyväksyn. Silti olen sitä mieltä, että on yhä tarpeen puhua ja kirjoittaa *nais-* ja *mieskirjailijoista*, ja *kirjailijoista*.

R a u n i P a a l a n e n

Kirjoittaja on kirjailija ja suomentaja.